

որ տղայ մը դաստիարակին դէմ յան-
ցանք մը ընէ, որ խիստ ծանր բան է,
դաստիարակը այնպիսի կերպ մը ցու-
ցրնելէն ետեւ՝ թէ ամենեւին չի կար-
ծեր աս բանս քեզմէ, բնաւ վրէժխն-
դրութիւն չընէ, հապաքիչ մը ատեն
անանկ թողու։ Եւ ատ հաւանական
է որ ան միջոցին աշակերտը իրեն
դաստիարակէն թողութիւն առնելու
գայ, ինչպէս որ պարտքն է. բայց
թէ որ լրբութեամբ աս պարտքէն ալ
ետ կենայ, ան ատեն այնպիսի յան-
ցանքի համար ինչ պատիժ որ որո-
շուած է՝ պէտք է տալ, որպէս զի ու-
րիշ տղոց ալ չանցնի չար օրինակը։
Սիւսն դաստիարակը անոխակալու-
թեան նշան տալու համար՝ կրնայ պա-
տիժը քիչ մը մեղմել։

Դարձեալ խիստ զգուշալի բան է
տղու մը սրդողելէն ետեւ՝ օրերով կամ
շաբաթով երեսը չնայիլը, ինչպէս որ
դաստիարակներէն ոմանք աս գէշ սո-
վորութիւնը ունին։ Եւ կերպը եր-
բեմն հարկաւոր կ'ըլլայ, ու շատ մեծ
ազդեցութիւն կ'ընէ, թէ որ վար-
պետը փոխանակ տղուն խօսքով բար-
կանալու՝ ձայն չհանէ, ու քիչ մը ե-
րեսը կախէ, բայց չէ թէ օրերով։
Թող որ աս բանս աւելի խօսք մտիկ
չընող տղոց համար կը վայլէ. վասն
զի վարպետին երես կախելը ըսել է
թէ ալ քեզի խօսք զուրցելս աւե-
լորդ է։

Հ. Տ. Թ

ԱՌԱՎ

Լսողութիւն՝ ու եր քաղեր։

“Ձեռքիդ եկած բանը ուրիշի մի
թողուր”։ Եւ մէկ առակ մըն է որ
Լսողութիւն ասանկ կը բացատրէ. Լս-
տուտին մէկը ցորենի արտին մէջ բոյն
կը դնէ, հաւկիթ կ'ածէ, թուխս կը

նստի. կ'ելլեն ձագերը, բայց դեռ
փետուրնին չերկընցած՝ ցորենը կը
հասուննայ, հնձելու ատենը կուգայ։
Եւ զձագերը կը սկսի հոգ մտմը-
տուք ընել, յանկարծ արտին տէրը
գայ ցորենը կտրէ նէ՝ իմ բանս ինչ-
պէս կ'ըլլայ կ'ըսէ ինքնիրեն։ Ձագե-
րէն չհեռանայ՝ չըլլար, պէտք է որ ա-
նոնց կերակուր ճարէ. ուստի կ'ապրս-
պրէ ձագերուն որ արթուն կենան։
“Եւ արտին տէրը իր տղուն հետ հոս
կուգայ, կ'ըսէ. աղէկ մտիկ ըրէք,
նայեցէք ինչ կ'ըսեն իրարու, ու ինծի
իմաց տուէք որ մեր գլխուն ճարը տես-
նենք”։ Եւ արտուտը երթալուն պէս
արտին տէրը կուգայ, կը նայի, “Եւ
ցորենը հասունցեր է, կ'ըսէ տղուն.
գնա մեր բարեկամներուն շատ բարե-
լրէ, ըսէ որ ամէն մարդ մանգաղն
առնէ ու վաղը առաւօտ գայ հոս մե-
զի օգնելու”։ Եւ արտուտը տուն դառ-
նալուն պէս՝ ձագերը իրար անցած
ճըլճըլալով դիմացը կ'ելլեն։ “Եւ
րիկ, կ'ըսէ մէկը, մարդը ըսաւ տղուն
որ վաղը առտու կանուխ բարեկամնե-
րը գան օգնեն իրենց ու ցորենը կը տ-
րեն”։ “Եւ կ'ըսէք, ըսաւ մայրը.
ատանկ է նէ բան չկայ. վաղուան խօ-
սակցութիւն լսելու է. դուք բաներնիդ
նայեցէք ձագուկներս, ահա ձեզի կե-
րակուր, կերէք կշտացէք ու անհոգ
եղիք”։ Եւ գիշերը ձագերն ալ մայրն
ալ հանգիստ կը քնանան։ Եւ առաւօտ
կ'ըլլայ, ոչ եկող կայ ոչ գացող. ար-
տուտը կը թռչի կ'երթայ նորէն կե-
րակուր փնտռելու. մէյմըն ալ արտին
տէրը կուգայ. “Եւ ինչ է, կ'ըսէ որ-
դոյն. ո՞ր են աս մեր բարեկամնե-
րը. մարդս պէտք չէ եղեր որ այսպի-
սի ծոյլ բարեկամներու վրայ դնէ իր
յոյսը. գնա տղաս, մեր ազգականնե-
րուն ըսէ, անոնք թող գան”։ Եւ ար-
տուտին ձագերը աս լսելուն պէս՝ առ-
ջինէն աւելի տակն ու վրայ կ'ըլլան։
“Եւ գաղանները կանչելու ղրկեց,
մարիկ. վաղը առտու... — Եւ չէ,
ձագուկներս, հանգիստնիդ նայեցէք,

տեղերնէս պէտք չէ շարժինք, կ'ըսէ արտուտը: Իրաւունք ունի եղեր. վասն զի երկրորդ օրն ալ մարդ մը չի գար: Իրեն կուգայ արտին տէրը, կը նայի որ մարդ չկայ. «Շատ անխելք ենք եղեր մենք, կ'ըսէ որդւոյն, որ մեր ձեռքէն եկածը ուրիշի կը թողունք. մարդուս համար իրմէ մօտիկ ոչ բարեկամ կայ՝ ոչ ազգական, իմացար որդի. աս խօսքս անկըճիդ օղ ըլլայ: Հիմա գիտես ինչ ընելու է. վաղը առաւօտ ես ու դուն ու եղբարքդ մէկ կ'ըլլանք, կ'առնենք մանգաղը, ցորեննիս կը կտրենք կը լմնցընենք. ասկէց աղէկը չկայ»: Երտուտը աս բանս լսելուն պէս, «Շուտ ըրէք ձագուկներս, կ'ըսէ. հիմա նահափախ չելու ատենն է», անոնք ալ թռչնալով գլորտրկելով կ'ելեն անկէ ապահով տեղ մը կը քաշուին կ'ազատին:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՆԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Վեղոս:

Հիւ ու նոր պատմութեանց և աշխարհագրութեանց մէջ խիստ անուանի է Վեղոս գետը. վասն զի Լազիպտոսի բերքերուն առատութեանը մի միայն պատճառը աս գետին տարուէ տարի կանոնաւոր կերպով ցածնալն ու բարձրանալն է. ուստի ըստ Տաճկացի իբր թէ սեպհականեալ անուամբ Վելէ Բապարէ*, այսինքն օրհնեալն Վեղոս կ'ըսուի: Եւ գետը Լաթովպիայէն այսինքն Հապէշտանէն Վուպիա կ'անցնի, ու հին Սեմիիս քաղաքին քովը զանազան ճիւղեր բաժնուած՝ ծովը կը թափի. աս ճիւղերուն մէջ մեծերը Ռէշիտի ու Տիմիաթի քովին են:

Վեղոսի աճումը ամէն ամառ յունիսի 17^{ին} կը սկսի, ու ինչուան սեպտեմբեր ամսուն կէսը միակերպ կ'ա-

ճի. թէպէտ Տաճկերները օգոստոսի 13^{ին} (ըստ նոր տոմարի) կը դնեն Վեղոսի աճելուն սկիզբը: Եւ աճման պատճառը Լաթովպիայի մէջ ան առնները եկած կանոնաւոր անձրևներն են. ասոնք երբեմն անանկ սաստիկ կ'ըլլան՝ որ բոլոր դաշտերն ու քաղաքներուն փողոցները ջրով կը ծածկուին: Ստորին Լազիպտոսի մէջ խիստ քիչ անձրև կուգայ, ու վերին Լազիպտոսի մէջ Վեղոս գետին աճումը անձրևի տեղ կը բռնէ. իսկ երբոր քաշուի, պտղաբեր ու կակուղ աւազ մը կը ձգէ, որով երկիրը հերկելու ու մէջը պարարտութիւն ձգելու գրեթէ ամենեւին հարկ չըլլար. վասն զի քիչ աշխատանքով ու առանց ծախքի ան աւազը հողին հետ կը խառնեն և ուղածնին կը ցանեն մէջը: Ինդհանրապէս հոկտեմբերի ու նոյեմբերի մէջ ցանել կը սկսին, ու երկու ամսէն բոլոր ընդեղէններն ու ցորենը անանկ աղէկ առաջ կուգան որ մարտի ու ապրիլի մէջ կը հնձուին:

Օարմանալին աս է որ Վեղոսին աճումը ընդհանրապէս ամէն տարի նոյն է. ապա թէ ոչ, քիչ մը աւելի կամ պակաս որ ըլլայ՝ մեծամեծ փնասներ կը պատճառէ: Եւ որ 16 կամ 15 կանգունէն պակաս ըլլայ, մեծ սով կ'իյնայ. ընդհակառակն թէ որ սովորականէն աւելի բարձրանալու ըլլայ, շատ տներ կը ծածկուին ու շատ կենդանիներ ջրին մէջ կը խղդուին. ետքը ասոնց սատակէն ճճիներ գոյանալով՝ Լազիպտոսի պտուղներն ու արմտիքը կ'ուտեն կը փճացընեն: Եւ սոր համար հին Լազիպտացիք որպէս զի Վեղոսին բարձրանալուն չափը գիտնան, տեղ տեղ սիւներ հաստատեցին՝ աստիճան աստիճան բաժնած. և ասոնք են ահա Վեղոսաչափ՝ ըսուած սիւները: Սեր հոս դըրած պատկերը՝ Վահիբէ քաղաքը մղկթի մը մէջ եղած նեղոսաչափն է, որ մեծ ու քառակուսի կրանիթ քարէ սիւն մըն է՝ քսանուերկու հաւա-